

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis «NAPREJ!» izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Selenburgova ul. 6/II. — Vse denarne pošiljatve je pošiljati na naslov: «Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z.» — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 2'50, za 1/2 leta K 1'25, v Nemčijo K 3'—, v Ameriko K 4'60. — Posamezne številke 8 vin.

Državni zbor — odgoden.

Vsled brezmiselne obstrukcije slovenskih klerikalcev proti italijanski univerzi v Trstu, je vlada državni zbor odgodila. Ob tej priložnosti je izdala zveza socialno-demokratskih državnih poslancev oklic, v katerem pravi med drugim:

Brez vsega uspeha ni ostalo naše delo.

Sledeči zakoni, ki so se v poslanski zbornici razpravljali in sklenili ob našem sodelovanju, so že v veljavi: Zakon o trgovskih pomočnikih, ki znatno izboljšuje pravne in službene razmere mnogih skupin nastavljenecv in delavcev; zakon o zapiranju trgovin, ki zagotavlja delavcem v trgovinski in prevozni obrti nekoliko ur počitka; novela h kazenskemu zakonu, s katero se ublažuje kaznovanje lastninskih pregreškov.

Sledeči zakoni so že sklenjeni v poslanski zbornici, niso pa še dosegli pritrdila gosposke zbornice in krone: Zakon o razširjenju zavarovanja v stavbni obrti; zakon o prepovedi nočnega dela za ženske v vseh obratih v katerih je po več kakor deset delavcev in delavk; zakon, ki odpravlja kaznivost kontraktnega preloma delavcev; zakon o zvišanju prejemkov starih penzionistov in zakon, ki zvišuje rubežni proste dohodke uradnikov in uslužbencev.

Še en socialno-politični zakon je bil v poslanski zbornici na razpravi, ko se je delo prekinilo z odgoditvijo: Zakon o ustanovitvi sklada za preskrbo stanovanj, ki naj bi občinam in občno koristnim društvom omogočeval stavbo cenениh

malih stanovanj.

Posvetovanje o drugih važnih zakonih je v odsekih že zaključeno; v jeseni jih zbornica lahko razpravlja in sklene. To so: Reforma društvenega zakona, s katero se dovoljuje ženam vstop v politična društva in odpravlja prepoved o zvezah političnih društev; novi tiskovni zakon, ki vpeljuje svobodno kolportajo in odpravlja samovoljne konfiskacije časopisov.

Posvetovanje o drugih važnih zakonih še ni zaključeno v odsekih. To so: Zakon o ustanovitvi neodvisnega volitvenega sodišča, ki ima odločevati o veljavnosti državnozborskih volitev; zakon o kužnih boleznih ter zakon zoper pijančevanje, ki imata služiti boju zoper kužne bolezni in zoper alkoholizem; službena pragmatika za državne uradnike in uslužbence.

Obsežni zakonski načrt o socialnem zavarovanju se razpravlja v odseku. Odsek je zaključil posvetovanje o splošnih določbah načrta; sedaj bo razpravljal o posebnih določbah o bolniškem, invalidnem in starostnem zavarovanju. Ker je odsek na našo zahtevo permanenten, bo kljub odgoditvi državnega zbora lahko nadaljeval svoje delo v poletnih mesecih.

Kakorkoli je bilo to delo ljudskega zastopstva obsežno in mučno, ima delavstvo vendar povod, da je nezadovoljno z delovanjem parlamenta. V najvažnejših panogah zakonodajstva napreduje delo vse prepočasi.

Kljub vsemu trudu se nam ni posrečilo, spraviti parlament v boj

zoper draginjo.

Zbornica poslancev je pač že meseca decembra sklenila pooblastilni zakon, ki pooblašča vlado, skleniti trgovinske pogodbe in dovoliti uvoz mesa iz inozemstva. Toda Bienertova vlada se še ni poslužila tega pooblastila. Že oktobra meseca je krščansko-socijalni trgovinski minister obljubil, da bo „študiral“ našo zahtevo o vpeljavi nizke enotne voznine za mleko; do danes še ni zaključil svojega študiranja. Vlada se ne upa na-stopiti boj proti agrarcem in kartelskim magnatom, a meščanske vladne stranke, krščanski socialci, nemški nacionalci, poljsko kolo in meščanski Italijani so šli vendar s to vlado čez drn in strn.

Nič manj se niso upirale vlada in meščanske stranke

spopolnitvi zakonodajstva za varstvo delavcev.

Meščanska večina socialno-političnega odseka je dne 19. aprila odklonila naš predlog, da se zakoniti maksimalni delavnik skrajša za sedaj, na 10, čez par let na devet in potem na osem ur.

O pekovskem zakonu, ki smo ga predlagali, zahteva mnenja od vseh mogočih svetov, le da ga zavleče.

Dne 2. junija je odklonila specialno debato o našem predlogu, da se odpravijo delavske knjižice. Niti malega zakonskega načrta o ure-ditvi izplačevanja v rudništvu še ni rešila; o naših predlogih o vpeljavi osemurnega delavnika v rudništvu in v vseh neprekinjenih obratih ter o veljavnosti zavarovanja za slučaj nezgod za rudarje še ni začela niti razpravljati.

Meščanska večina narodno-gospodarskega odseka je dne 28. aprila odklonila vpeljavo osemurnega delavnika v industriji s petrolejem.

Meščanska večina zbornice je v proračunski razpravi zbornice odklonila naš predlog, da se dovoli 8-8 milijonov za izboljšanje prejemkov državnih železničarjev.

Enaka slika se kaže pri razpravi o reformi

davčnega zakonodajstva.

Naši zastopniki v finančnem odseku so zahtevali, da se zviša dohodek, ki je prost osebno-dohodninskega davka, od 1200 na 1600 kron, da se dohodki iz plače nižje obdavčijo kakor dohodki od kapitala in posesti, da dobe delavska konsumna društva enake pogodnosti kakor zadruga agrarcev — meščanska večina je dne 30. junija in 5. julija odklonila te predloge. Država nima

denarja za znižanje delavskih davkov! Ista meščanska večina pa je prav ta dan glasovala proti našemu predlogu, da se primerno zviša davek bogatinov, ki imajo več kakor 200.000 K dohodka na leto. Krščanski socialci so glasovali proti temu predlogu, dasiravno so ga bili prej sami vložili!

Ta parlamentna večina ki meni, da ne more dovoliti nobenega davčnega olajšanja najsiromašnejšim, izroča državni zaklad

militarizmu.

Dasi smo ji dali s svojimi predlogi v finančnem odseku priliko, ni vendar ničesar storila, da bi preprečila, da izmeče vlada za gradnjo velikanskih bojnih ladij, takozvanih drednavtov, 250 milijonov. Primanjkljaj v državnem gospodarstvu je že narastel na 71 milijonov kron in če se izvrše načrti vojne uprave, se zviša na 157 milijonov. Meščanske stranke se niso niti najmanje uprle tem strahovitim načrtom. Dovolile so vladi, da najame nove državne dolgove; v zadnjih dveh letih se je državni dolg zvišal za 750 milijonov kron. — Da se morejo plačevati obresti kapitalistom, ki so posodili denar in pokriti primanjkljaji privilegiranih deželnih zborov, se imajo vpeljati

novi težki davki.

Davek na žganje se ima zvišati od 110 na 164 vinarjev za liter alkohola; z monopolom se ima cena škatljice vžigalic zvišati na štiri vinarje. Doslej je naš upor preprečil uresničenje teh namenov. Kaj se bo zgodilo jeseni? Krščanski socialci, nemški nacionalci, poljski klub in meščanski Italijani so dovoljevali vladi vse, kar je zahtevala. To hoče storiti tudi Slovanska Enota, če se le kdo njenih ljudi imenuje za ministra.

In dočim se razsiplje davčni denar za militarizem, ni sredstev za produktivne izdatke. Vodne ceste, ki imajo pospešiti gospodarski razvoj dežel in dati brezposelnim dela, se baje ne bodo gradile.

Meščanske stranke nimajo smisla za velike gospodarske skrbi delavstva. Vso svojo strast posvečujejo

nacionalnim bojem.

Vsako delo v parlamentu otežkočujejo. Ljudsko zastopstvo ločijo v sovražne narodne tabore. Vsled neskončnega narodnega boja je parlament obnemogel napram protiljudski, dvorski

vlađi, ki ga vsak čas poriva s prevzetno gesto na stran.

Meščanske stranke ne najdejo izhoda iz me-teža. Bankrotna vlada ga gleda, brezmočna, brez zanimanja, ne da bi vedela, kaj početi. Parlament bi bil imel izpolniti upravičeno zahtevo Italijanov po pravni fakulteti; obstrukcija je preprečila rešitev tega posameznega vprašanja. Naš predlog o podporah za narodne manjšinske šole jim je dal priliko za ureditev tega skupnega vprašanja vseh narodov z enotnega stališča — koalicija nemških in slovanskih nacionalistov v narodnostnem odseku je hotela preprečiti tudi to delo. Rešiti ne morejo posameznih vprašanj in lotiti se nočejo celote narodnih vprašanj. Ujeti v mrežo narodnjaških gesel, ne najdejo poti k miru, k pravici, k delu.

Sodrug! in sodruginja!

Parlamentarno delo je razkrilo bistvo meščanskih strank. Krinka poljudnih kretenj je padla. Razgrnjeno vidimo grdo sliko strank, ki ne zastopajo nič drugega, kakor samoljubje posedujočih razredov, vse razdirajočo blaznost nacionalizma, strahopetno hlapčevstvo napram vladajočim.

Vaša dolžnost je, da raznesete to spoznanje med množice. Poučujte svoje sodruge, svoje delavske tovariše, da spoznajo, ob čem se razbija delo parlamenta, zakaj ne prinaša ljudsko zastopstvo delavstvu, kar je od njega pričakovalo, kar zahteva.

Izvoljenci so nadglasovali naše predloge, prezirali naša svarila in naše svete. Zdaj apeliramo na sodbo volilcev.

Storite svojo dolžnost, tedaj ne bo zasedanje parlamenta brezplodno: Delavstvo bo znalo razlikovati prijatelje in sovražnike. Spoznavalo bo! Sodilo bo!

Živela mednarodna socialna demokracija!

Jasne besede! Preberite jih sodrug! in presodite, ali niso res edino socialni demokratje pravi zastopniki tlačanih in izkoriščanih!

Nov bog.

Po Dunaju, med krščanskimi socialci, ki so našim slovenskim klerikalcem tako pri srcu, straši nov — bog, ki se imenuje „Bog Grabi“, po

nemško: der Gott Nimm! Iznašel ga je krščansko-socialni poslanec, mestni svetnik dunajski, gospod Srečko Hraba, ki je v nekem govoru marca meseca očital voditeljem krščanskih socialcev, da so veliki prijatelji „boga Grabi“. Povedal je nekatere gospode kar po imenu. Iznajdba g. Hrabe je povzročila strašno razburjenje. Veliki svet krščanskih socialcev dunajskih je sklenil tožiti g. Hrabo radi iznajdbe. G. Hraba pa je izjavil, da bo dokazal svoje trditve pred sodnijo. Brr... Stresla je mrzlica gosp. Gesmanna, ekselenco v pokoju, tudi trgovskemu ministru Weiskirchnerju so začeli mravljinci laziti po hrbtu — Axmann, Bielohlavek itd. — same kapacite so pobledle strahu, češ, kaj pa bo, če ta nesrečni Srečko Hraba res pripelje v sodno dvorano svojo iznajdbo gospoda — „boga Grabi“ ter pokaže njegove častilce in vernike v pravi luči in podobi. In poslali so angele miru v osebah nekih obč. svetnikov prosit g. Hrabo, naj ne kliče na svet v sodne dvorane novih bogov, ko imamo še starih zadosti... In res, Hraba se je omehčal pod gotovimi pogoji, namreč: da ustavijo gospodje tožbo proti njemu, da plačajo vse narasle njegove in svoje stroške ter da mu ostanejo vse njegove časti in funkcije... Častilcem „Boga Grabi“ se je odvalil kamen iz prsi. Ali, še so poštenjaki v državi danski, ki pa niso odobrili, kar so „angeli miru“ obljubili g. Hrabi. Po pošti je sicer g. Hrabi iz nebes nekdo poslal v pismu bankovec za 1000 kron „za sodnijske stroške“ — znani poslanec Axmann, ki je bil najbolj kričeč gospod ter se je kot najhujši nasprotnik soc. demokratov à la Gostinčar povspel iz reveža v milijonarja, je že izirčal iz kluba kršč. poslancev iz strahu pred — novim bogom, češ, gorje mi, če me bo videla javnost na njegovi desni strani kot najvernejšega čestilca... Ljubljanski „Slovenec“, ki je gotovo dobro poučen o razmerah pri svojih prijateljih na Dunaju, poroča celo, da bo izirčal iz vrst kršč. socialcev celo drž. posl. Hermann Bielohlavek, ki je najstrastnejši sovražnik soc. demokratov... No, kakor videti, Novi Bog po imenu „Grabi“ je grozen bog, vse krščansko voditeljstvo trepetajo pred njim... Da, da — čudni časi nastajajo med najbolj krščanskimi socialci. Bog Grabi je vstal... Zdi se, da prihajajo zopet na svet dogodki davnih dni, ko je prišel Kristus in z bičem v roki izgnal farizeje iz templjev...

Dunaj ni daleč od Kranjskega — kaj pa če pride tudi nad naše prijatelje kršč. socialce — najnovejši bog z vso grozo in strahoto ...

Brr ... molimo in prosimo ...

Našim čitateljem!

V današnji številki začnemo priobčevati znamenito delo socialno-demokratskega pisatelja Karola Kautskega „Država prihodnosti“. Mnogo se govori o tem predmetu; nasprotniki se nam posmehujejo, češ, to bodo kasarne, v katerih se še delati ne bo smelo i. t. d. — navdušeni reformatorji kot n. pr. Belamy pa so že naslikali idealno prihodnjo družbo v znamenitih spisih. Kautsky pa kot znanstvenik dokazuje razvojno pot iz se anjosti v dobo, ki naj pride v blagor človeške družbe. — Priporočamo zato vsem prijateljem našega lista, naj z ozirom na našo poučno namero izkušajo s to številko pridobiti zopet novih odjemalcev zlasti takih, ki bi se radi poučili o tem: „Kaj bo, če bodo socialni demokratje na vrhuncu.“

Na delo!

L I S T E K.

Država prihodnosti.

Socialna reforma in revolucija.

Peti odstavek Erfurtskega programa se glasi: „Zasebna last proizvodjalnih sredstev, ki je bilo nekdanje sredstvo, s katerim se je zagotovilo proizvajalcu lastništvo nad njegovim izdelkom, postala je sedaj sredstvo, ki raz aščuje kmetovalca, obrtnika in malega trgovca, nedelavcem pa — kapitalistom, veleposestnikom — daje v oblast delavčeve izdelke. Edino z izpremenitvijo kapitalističnega zasebnega lastništva proizvodjalnih sredstev — zemlje in posesti, rudnikov in premogovnikov, surovin, orodja, strojev, prometnih sredstev — v družabno lastnino, in z uvedbo proizvodjanja blaga po socialistično, proizvodjanjem za družbo in po družbi sami se more povzročiti, da bo proizvodjanje na veliko in ž njim vedno naraščajoča zmožnost pridobivanja družabnega dela postala za dosedaj izkoriščane razrede iz vira revščine in potlačevanja vir največje blaginje in vsestranskega, harmoničnega izpopolnenja.“

Kako je ta odstavek razumeti, ne bo težko že iz doslej navedenega izprevideti (glej brošure:

„Kdo uničuje proizvodjanje v malem“, „Proletariat“, „Kapitalistični razred“ — vse tri se dobe v Delavski tiskovni družbi v Ljubljani za 90 v. n.).

Produktivne moči, ki so se razvile v naročju kapitalistične družbe, so postale nezdržljive z njenim lastninskim redom. Ta lastninski red obdržati hoteti, pomeni onemogočiti vsak daljši družabni napredek, pomeni pa tudi družbo samo obroditi, da bo stala vedno na enem mestu, da bo segnila, in sicer gnila na živem telesu, trpeč najbolj mučne, najbolj krčevite pretresljaje.

Vsako dalše izpopolnjenje produktivnih moči večja nasprotstvo med njimi in med obstoječim lastninskim redom. Vsi poizkusi, da bi se to nasprotstvo odpravilo ali da bi se le olajšalo, ne da bi se dotaknilo zasebne lasti, so se izkazali za brezvspešne in se morajo za brezvspešne izkazati.

Že celo stoletje se trudijo misleci in politiki posedujočih razredov, da bi preprečili preteči prevrat — revolucijo — zasebne lastnine proizvodjalnih sredstev potom socialnih reform, kakor nazivljejo vse one poizkuse, ki so določeni, razne učinke zasebne lastnine v gospodarskem življenju odpraviti ali saj olajšati, ne da bi te dotaknilo. Celo stoletje sem se že povečuje in preizkuša najrazličnejša sredstva; kaj novega na tem polju je že nemogoče iznajti. Vsi „najnovejši“ predlogi naših socialnih mazačev, ki naj brez bolečin in brez stroškov tekom nekoliko dni ozdravijo najbolj zastarele bolezni, se navsezadnje, če se jih pri svetlobi pogleda, izkažejo kot prenovljena stara zdravila, ki so bila že poprej in drugod v rabi in so že zadostno izkazala, da nič ne pomagajo.

Naj se slabo ne razume. Socialne reforme smatramo za brezvspešne, v kolikor imajo nalogo, da odpravijo tekom gospodarskega razvoja vedno naraščajoče nasprotstvo med produktivnimi močmi in med že obstoječim lastninskim redom in da zadnji še obenem vzdržujejo ter ga krepe. S tem pa nočemo reči, da se bo socialna revolucija, odprava zasebne lastnine proizvodjalnih sredstev, sama od sebe napravila, da bo razvoj, kateremu se nič ne zoperstavi in je po naravi potreben, vse to poskrbel brez človeškega sodelovanja, ali da so socialne reforme brez potrebe in da onim, ki trpe pod nasprotstvom med produktivnimi močmi in lastninskim redom ter njegovim posledicami, nič drugega ne preostaja, kot da mirno drže roke v žepu in vdano čakajo, kdaj bo drugače.

Če se govori o družabnem razvoju, ki mora priti in ki se mu ni moči izogniti, se predpostavlja, da so ljudje ljudje in ne mrtve igrače; ljudje, ki imajo gotove potrebe in gotove strasti; ljudje, ki imajo gotove telesne in duševne moči, ki jih izkušajo uporabiti v svoj blagor. Če kdo mirno in vdanò čaka kdaj pride, kar mora priti, se ne pravi to: pustiti razvoju njegovo pot, ampak: privedi ga v mrtvilo.

Če mislimo, da se bo in da se mora odpraviti zasebna last proizvodjalnih sredstev, ne pričakujemo potem da bodo izkoriščanim nekega dne pečeni golobje socialne revolucije prileteli v odprta usta. Mnenja smo, da je bankerot današnje družbe neizogiben, kar vemo, da mora naravnim potom gospodarski razvoj ustvarjati razmere, ki prisilijo izkoriščane, da se bodo borili proti zasebni lastnini; da pomnožuje število in moč izkoriščanih, in da manjša število in moč izkoriščevalcev, ki se trdno drže obstoječega; da vodi končno v neznosne razmere za množico ljudstva, ki ji dovolijo le izbero med brezdelnim propadanjem ali med krepkim prevratom obstoječega lastninskega reda.

Tak prevrat more dobiti najrazličnejše oblike pod vplivom razmer, v katerih se izvršuje. Ni potreba, da bi bil združen z nasilstvi in krvoprolitjem. Dogodili so se slučajni v svetovni zgodovini, ko so bili vladajoči razredi ali posebno prevdarni — ali posebno slabi in strahopetni, da so se z ozirom na svoj vsiljeni jim položaj, sami prostovoljno odrekli predpravicam. Tudi ni potreba, da bi se s cialna revolucija z enim mahom odločila. Neverjetno je, da je bilo kdaj tako.

Revolucije se pripravljajo desetletja in desetletja v težkih političnih in gospodarskih bojih in vrše se med neprestano se izpreminjajočimi in menjajočimi razmerami moči posameznih razredov in strank, prečesto jih prekinejo daljšo dobo trajajoči reakcijski časi.

Pa naj bodo še tako različne oblike, ki jih more vsprejeti revolucija, neopaženo in brez krepkega nastopa teh, ki so v vladajočih razmerah najbolj potlačevani, se še ni nobena revolucija izvršila.

Če mi nadalje socialne reforme, ki se ustavijo pred privatno lastnino, izjavimo za nesposobne, da bi odpravile nasprotstva, ki jih pri naša sedanji gospodarski razvoj, nočemo s tem nikakor reči, da ni za izkoriščanje v okvirju ob-

stoječega lastninskega reda vsak boj proti krivicam, ki jih pretrpe, nemogoč, da naj se udajo potrpežljivo v vse trpljenje, v vse oblike izkoriščanja, ki jih zanje poraja kapitalistični proizvodjalni način, da je vseeno, koliko časa se jih sploh izkorišča in pa na kakršenkoli način. S tem hočemo le reči, da naj se socialne reforme ne precenjujejo in da naj se ne veruje, da bi se s temi moglo obstoječe razmere za nje zadovoljno urediti. In da naj si natančno ugledajo socialne reforme, ki se jim ponujajo in za katere naj nastopajo. Devet desetih reformskih predlogov ni le brez koristi, ampak so naravnost škodljivi za izkoriščane; najslabši so oni predlogi, ki, da bi ogrožen lastninski red rešili, mu prilagodujejo produktivne moči, ter hočejo s tem gospodarski razvoj zadnjih desetletij uničiti. Izkoriščevalci, ki za to nastopajo, zapravljajo svoje moči v brezmiselnem stremljenju, da se oživi to, kar je že mrtvo.

Na gospodarski razvoj se more na marsikak način uplivati; pospeši se ga lahko, pa tudi zapostavi, njegove moči se more poslabšati in pokrepčati, napraviti jih brez bolečin ali pa z mnogimi bolečinami, kakor se ima ravno vpogled in družabno moč. Enega pa se ne more, namreč gospodarski razvoj ustaviti, ali celo zaobrniti. Izkušnja uči, da so se izkazala vsa sredstva, ki bi ga zadržala, za brezvspešna in da so celo pomnožila bolečine, ki so jih imela odpraviti. Druga sredstva pa, ki so res zato, da bi odpomagala temu ali onemu obstoječemu zlu, uplivajo tudi, da se pospeši gospodarski razvoj.

Če bi na primer hoteli rokodelci zopet uvesti cehovstvo, da bi z njegovo močjo zopet povzdignili rokodelstvo, bilo bi to stremljenje brez uspeha. Moralo bi tudi biti, ker bi bilo v nasprotstvu s potrebami modernih produktivnih moči, veleindustrije. Ta bi morala biti najpopreje odpravljena, ves tehnični napredek novejših časov bi se moral pozabiti če bi se hotelo, da naj cvete cehovstvo. In to je skratka nemogoče. Cehovstvo ima danes zato le namen, dati moč, denar in politični upliv rokodelcev v roke nazadnjaškim strankam, ki jih na škodo, ne v korist „malega človeka“ n. pr. v podražitev kruha, v povišanje davkov in vojaških bremen i. t. d. izkoriščajo.

Sredstva pa, ki bi jih rokodelci v gotovih razmerah mogli s koristjo vporabljalati, da bi si svoj položaj izboljšali, so le taka, ki jim omogo-

čajo, da si podjetja povečajo, da pridejo k proizvodnji v množinah, da postanejo mali kapitalisti. Taka sredstva, kot so zadrage najrazličnejših vrst, vpeljava cenih motorjev i. t. d., morejo pač premožnejšim med rokodelci pomagati, pa le s tem, da jim omogočijo zapustiti proizvodnjo v malem. Tisti pa, ki niso premožni, ki si ne morejo napraviti motorjev, ki nimajo kredita i. t. d., pa tem poprej propadejo. Ta sredstva pomagajo pač različnim rokodelcem, ne rešijo pa rokodelstva, marveč povspešijo njegov propad. Dalje prih.

ZMES.

Klerikalcem v album Klerikalna „Naša Moč“ ali pa drugi taki lažnjivi listi se delajo včasih strašno pošteni in v taki pozi blatijo prav radi koga drugega, zlasti socialne demokrate. Za enkrat jim pripominjamo tole:

Svetovaelavška posojilnica, znani klerikalni denarni zavod v Pragi, ki je pokopal toliko družinam eksistenco, je zadnje dni definitivno izginila z zemeljskega površja: pravkar jo je trgovsko sodišče izbrisalo iz trg. registra. Ustanovljena je bila l. 1872. L. 1878 je bil za predsednika izvoljen zloglasni monsignore Drozd, ki je potem do l. 1902 kradel. V jeseni l. 1902 so prišli na sled monsignorovim tatvinam in leto na to je bila porotna obravnava, pri kateri je bil Drozd obsojen na sedemletno ječo, ki jo je pred par tedni odsedel. Primanjkljaj je znašal namreč 7.912.950 K. Monsignore Drozd, upokojeni srednješolski katehet (res lep katehet!), je izgubil, ko je bil obsojen, pokojnino. Kakor poročajo z Dunaja, je te dni prišel v parlament prositi češke poslance (tudi napredne?), naj intervenirajo, da bo zopet dobival pokojnino. — Prihodnjič povemo še o sleparijah „sestre Kanide“, ki je sleparila kar na debelo. Upamo, da bo to gotovo klerikalcem všeč!

Kdo je glavni davkoplačevalec? Sodrug dr. Renner je izračunal, da so se davki od leta 1850 v Avstriji povečevali. Na čelu našega davčnega sistema stoji zemljiški davek, davek Windischgrätzov, Lichtensteinov, Schwarzenbergov. Takrat je donášal 37 milijonov in danes, ko so zemljišča še enkrat toliko vredna tudi 37 milijonov! Državna bremena so se povečevala. Hišno-razredni davek, ki ga plačujejo hišni posestniki se je komaj podvojil, dočim donáša hišno-najemninski davek, davek delavcev 12½krat

toliko kot leta 1850. Leta 1896 je buržoazija znižala sebi zemljiški davek za 15% hišni davek za poltretji procent, pridobninski davek za 25% in davek od delniških družb za pol procenta. Toda ceho je moralo plačati delavstvo: novi osebni dohodninski davek, ki ga je meščanstvo na lastno kožo prikrojilo je težko breme gorenjih plasti delavskega ljudstva. Od 1000 plačevalcev dohodarine je komaj 90 posestnikov, delavcev pa štirikrat toliko. Od leta 1899 pa je meščanstvo protijustavno vpeljalo, oziroma zvišalo davek na sladkor, žganje in pivo. Ko se je ljudstvo uprlo tem težkim bremenom in branilo svoje ustavne pravice, je meščanska vlada odgovorila s — puškami. Tudi sedaj hoče buržoazija nadaljevat to svojo blazno igro; Bienenrthovo ministrstvo ji taktira. Toda proletariat je do grla sit meščanskih norosti in je pripravljen, da na ulicah brani svoje pravice.

Iz idrijskega okraja.

Novo delavsko hišo za več družin name-rava sezidati erar ob cesti v Sp. Idrijo pri debeli skali. Iz katere modre glave je misel v tem kraju delavcem stanovanja zidati, izšla, ne vemo. Posebno naklonjena delavcem ta misel ni bila. Če se pomisli da delavec-rudar pusti eno tretjino svojega življenja pri delu v temi, prahu, v nezdravem, od srebra in drugih plinov pokvarjenem zraku. Sedaj pa naj on in njegova morda že sedaj nezdrava družina stanuje še ostale dve tretjini skromnega življenja v najbolj zdravju škodljivem kraju cele naše okolice. Ta kraj je ozka, z hribi obdana grapa, odkoder ni pogleda drugam kot v mimotekočo od žgalnice okuženo Idrijco, ki daje posebno v poletnem času od sebe tak smrad, da ga niti zdrava pljuča ne morajo prebavljati. Poleg tega se v tem zaprtem kraju, kjer se voda ob skalovje najbolj vbija, iz koje gre okužen zrak, pa se zbirajo od žgalniškega dimnika v tej soteski najbolj uničujoči plini dima. Iz ceste pa se v dolgotrajnem suhem vremenskem času vzdigujejo izpod mimo idočih vozov celi oblaki prahu, ki naj ga tudi vžijejo tam nastanjeni delavci. Nad nameravano stavbo v hribu pa je nakupičena cela gromada nestalnega kamnja kot posledek bivše katastrofe iz l. 1794, ko se je ravno tam pogreznil del hriba in zajezil reko Idrijco, da je ista pol ure daleč proti svojemu izviru nazaj nastopila in poplavlila celo

mesto do kapelice sv. Janeza, ki je še danes spomin tega. Na dveh straneh tega delavskega domovanja stoji pa poleg navedenega še naša mestna klavnica na eni, ter živinsko pokopališče na drugi, ki se je prav vsled okuženja zraka moralo izven mesta odstraniti. In sedaj se bodo pa v bližini teh interesantnih zavodov zidala stanovanja delavstvu! Kaj neki pravijo zdravniški organi k temu? Ali res ni nikjer korajže naši sl. rud. upravi povedati resnice v obraz? Ali ni dovolj prostora za zidanje drugod? Pod sv. Antonom, ob rakah i. t. d. če se že res hoče delavca iz mesta izgnati. Kaj pa mi delavci rečemo k temu ali se ne zida iz naših žuljev, kjer se zida? O tem nam je treba pomisliti. Če imajo gospodje rudnika v mestu polno svojih vrtov za zabavo, potem se opravičeno vprašamo, ali smo mi res le za tam, kjer bomo prej poginili?

Izpraznjenje Petričeve, po domače Cuznarjeve hiše, zaukazalo je okrajno glavarstvo brzojavnim potom, v 48 urah. Na to pa ima lastnik hišo takoj podreti, ker jo smatra ogledna komisija za nevarno, da se ne podre sama. Lastnik hiše Julij Petrič se je temu do zadnjega upiral in pritožil celo na c. kr. poljedeljsko ministrstvo. Rešitve pritožbe še ni dobil, vzlic temu pa se mora z demoliranjem pričiti. Pritožba in odpor lastnika sta deloma opravičena, kajti naše oblasti imajo dvojno mero. Za nekatere velja vsa strogost zakona, dočim veljajo za druge razne okolščine, posebno še, če pri tem igrajo vlogo zasebni nameni. Stara Kopšetova hiša, sedaj erarjeva, še vedno stoji vzlic temu, da je za 50% bolj nevarna, da se sama podere in zdrči na glavno cesto v mestu kot pa Petričeva. Kaj neki politična oblast pri tem misli. Ali ne preti nevarnost spodaj vozečim in idočim ljudem.

Skrb za povzdigo tujkega prometa v naše mesto je od kompetentnih faktorjev res hvalevredna. Glavni trgi izgledajo kot kaka dvorišča. Ulice so ozke in po nekod še zastavljene s kupi kamenja in drugimi predmeti, da skoraj naprej ni mogoče. Tudi kup gnoja dobiš za vogalom hiše v mestu in še celo na lastnini občinskega odbornika!!

Ustanovitev Splošne mladinske zveze za Idrijo in okolico. V soboto, 9. julija se je vršil ustanovni občni zbor „Splošne mladinske zveze za Idrijo in okolico“. O pomenu mladinske organizacije je govoril sodr. Anton Kristan, ki je

navel mnogo gradiva, ki ga ima obdelati mladinska zveza: izobrazba, boj proti alkoholu, nikotinu, boj proti igram na karte za denar, kakor sploh boj proti igram za denar in stavam. Nasvetoval je skupne izlete v poučne in zabavne namene. — Izvolil se je nato odbor, ki bo sedaj pridno delal, da izvrši saj kos določenega si programa.

Razširjenje dekliske ljudske šole v osem-razrednico se vendarle izvrši. Tako je namignil dvorni svetnik g. Billek našim delegatom o priliki razprave na zadnje zahteve javnega shoda pri Barbana čakalnici. Več o tem poročal bo naš strokovni list „Rudar“.

V naznanilo. Našim cenjenim čitateljem idrijskih novic, se tem potom naznanja, da bodo poročila o strokovnih zadevah, to je o delavskih zahtevah in razmerah delavstva na sploh, prihajala namesto v list „Naprej!“ v strokovni list „Rudar“. Vsa druga gospodarska in politična poročila pa ostanejo v „Napreju“ pod naslovom idrijske novice kot dosedaj.

Vabilo na diskuzije. Prihodnje sobote in sicer tri povrsti bo predaval rudar sodrug Leopold Alič o važnem zgodovinskem predmetu. Delavci, rudarji, pridite vsi na ta predavanja.

Kaj bo z odškodnino po lanski povodnji, se še sedaj nič ne ve. Gospôda od gozdnega erarja menda čaka, da bo še eno takšno poplavljenje. Drugače ne veruje, da Idrijca kdaj prestopi svojo strugo. To so res neverjetni ljudje, kjer je treba kaj dati. Ali je pa tu vmes slavna birokracija?!

Železnico preko Vrhnike, Idrije na sv. Lucijo bo vendar postalo vladi vprašanje bližnjega časa. Tozadevne razglase je že poslalo okrajno glavarstvo v takojšno rešitev prizadetim občinam. Nek tak razglas je videti tudi v naši občini na deski.

Ponesrečili v šihu so se trije rudarji: Jakob Moravec in Janez Erjavec imata zlomljeno vsak po eno nogo, Franc Pelhan pa se je močno pretresel. Vsi so družinski očetje. Kako je nesreča nastala, objavimo v prihodnje. Kar se danes govori ni merodajno. Krivda pač ne leži le na strani delavcev!

Politika v cerkvi. Dne 29. m. m. pripovedoval je nam Sp. Idrijčanom neki duhovnik iz Ljubljane prav važne reči. Pridiga je bila namenjena za pristop v Marijino in mladeniško društvo, ki da se bojuje proti socialnim demo-

kratom. Liberalcev, rekel je gospod, se ne bojimo. Ker ti gredo ob vsaki veliki cerkveni priredbi vsi za nami. Socialni demokrati pa ne. Torej boj jim na smrt!

Iz obrtne zadruge v Idriji. Prijeli smo in priobčujemo: Dne 20. junija je sklicalo načelstvo obrtne zadruge sejo, na katero se je zraven odbornikov povabilo tudi nekatere druge člane, ter se je kot glavna točka razpravljalo: kako urediti bolj redno plačevanje svojih naročnikov, ker so se posebno pritoževali čevljarji in krojači, da se v Idriji tako slabo plačuje obrtnikom, oziroma rokodelskim mojstrom. Izjavili so se, da pri takih razmerah jim ne bode mogoče eksistirati sedaj več, posebno v ti draginji. V ti zadevi torej se je sklenilo, da zadruga vzame svojega pravnega zastopnika, kateremu bodo vsi obrtniki lahko takoj izročili vse svoje stare dolžnike, da se bodo, ako ne drugače, pa sodnijsko izterjaval. Sklenilo se je tudi, da se z naprej ne bode več tako delalo, da bode vsak svojega dolžnika čakal le en mesec, drugi mesec ga opomni in tretji mesec ga izroči pravnemu zastopniku. Ker na ta način ne more iti dalje, da bi rokodelci za svoj skromni zaslužek čakali celo leto, ker mora največkrat še za golov denar blago kupiti, naročeni izdelek pa izgotoviti, in ne gre zato da bi moral še ra leta čakati za svoje plačilo. — Komentar temu sklepu pride prihodnjič.

Obrtniška bolniška blagajna v Idriji priredi v nedeljo, dne 31. julija t. l. ob 4 uri popoldan pri „Črnem orlu“ v proslavo 10 letnice njenega obstanka veselico v korist blagajne, z najraznovrstnejšim vspešnim. Z ozirom na blag namen veselice se slavna društva prosijo, da ta dan ne napravljajo lastnih veselice.

„Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija“ je priredilo dne 29. junija t. l. javno tombolo, ki se je dobro obnesla, kajti čisti dobiček je znašal 609 K 77 v. Odbor izreka svojo iskreno zahvalo vsem, ki so na ta ali oni način prispevali, da se je priredba tako povoljno obnesla, zlasti c. kr. rudniškemu ravnateljstvu, ki je brezplačno dalo napraviti oder, Delavskemu bralnemu društvu za prepustitev potrebnih priprav, Občnemu konsumnemu društvu ki je dalo lep dobiček, gospodu vitezu Premersteinu, posestniku v Ljubevču za njegovo posredovanje pri nabavi dobilov, gospodu Gašperju

Kregarju, vodji c. kr. finančne straže, za njegovo prijazno službeno poslovanje, dalje vsem cenjenim prodajalcem tablic ter končno za prirediteljem tombole izvoljenemu komiteju in sicer: gospodičnima c. kr. učiteljicema M. Souvanovi in M. Rupnikovi kakor tudi gospodoma c. kr. profesorju Matiju Pircu in c. kr. učitelju Šabecu, ki si je pridobil posebnih zaslug za uspešno prireditev.

Z Jesenic.

Ljubljanski dnevnik „Jutro“ se je v dopisu iz Jesenic zagnal v naše konsumno društvo za Jesenice in okolico z lažjo, da prodaja dražje nego drugi trgovci in kramarji. Ne bomo odgovarjali lažem, kajti promet, ki ga naše konsumno društvo dosega od meseca do meseca nam jasno priča, da je ravno nasprotno res. Razume se, da se bo pa še ceneje prodajalo, ko se društvo še bolj razširi nego je že. Delavci jeseniški — na delo za svojo gospodarsko organizacijo.

Listnica uredništva.

Od uredništva. Je e iske novce so o pot zaostale radi pomenjkan a prestora. Vse prid. prihodnjič. Prosimo potrpljenja.

Na Jesenice. Sodrugi Mlakar vam piše, da ga mn. gi dolže, č. š., da je avtor jeseniških novic v „Napreju“. Re. n. ci na l. ubo moramo konstatirati, da imamo na Jesenicah prav pridne dopisnike, med katerimi pa, žal, s dr. Mlakarja še ni. Čudimo pa se izvestnim ljudem, kakaj stikajo po t. m., kdo piše v „Napreju“ — ko je glavno: kaj se piše!! Urednik.

 Današnji številki je priložena „Slovenska Gospodinja“.

Iz Tržiča.

Radl ustanovitve konsumnega društva nannanjamo vsemu tržiškemu delavstvu, da se požuri s pristopom pri zaupnikih. Ko jih bo dovolj pristopilo in ko bo potrební denar zbran, otvori se prodajalna. Na delo!

Shod smo imeli 10. julija. Govoril je sodrug I. Berdajs iz Ljubljane. Žalibog je bil shod bolj slabo obiskan. Dolžnost sodrugov bi bila, da bi se drugič shodov bolj udeleževali kakor je bilo to v ne. eljo.

„Domoljubu“, ki ima vedno polna usta, koliko so socialni demokratje slabega že napravili, priporočamo, naj svojim bralcem sporoči kaj več o dobrih delih našega Papova — popiše ga naj kot vzor katoliškega moža!

Lizika še ne miruje. Navdihnjena je bojažljivosti kot neka Amazonka... No, bo že amba, če ne terna — oh, ti sv. Anton, pomagaj ji na vse plati. Mogoče bo potem njena vznemirjena dušica potolažena!

Iz Trbovelj.

Išče se spretna gostilničarka, ki je zmožna vložiti tudi kavcijo za gostilno delavskega doma v Trbovljah. Ponudbe, katere je do 20. julija vposlati, naj se naslovlja na Občno konsumno društvo v Trbovljah. Odbor.

S Štajerskega.

Hrastnik. V času, ko so rudarji iztrgali kons. društvo iz rok rudnika, so si bili v svesti, da so storili velevažen korak za napredek delavstva. Da so s tem zadeli rudnik v srce, se je videlo ob besnem divjanju od strani rudnika.

Ko je rudnik uvidel, da je padla velepomembna trdnjava v roke delavstva in da se bodo delavci tudi na gospodarskem polju osvobodili, si je takoj tudi sam ustanovil neko rudniško prodajalno. Rudarji pa namesto, da bi čuvali na svoje podjetje kakor skrbna mati na otroka, so se pa začeli prepirati med seboj. Nastavili so kot poslovođa nekega Koželja, kot uradnika izvolili rudarja Majcena. Koželj se je še, ko je bil v Trbovljah hvalisal rudarjem, da je socialist. A ko je društvo najlepše vspevalo, sta ta dva gospoda (ne vemo iz kakšnega vzroka) zapustila organizacijo, tisto organizacijo, za katero sta poprej dolgo časa sama vneto delala ter šla med nasprotnike. Ustanovilo se je namreč nasproti naši strokovni org. neko pokveko, ki se imenuje „Podporno društvo“, katero pa v resnici podpirajo le ljudje, ki imajo kaj pod palcem, semintja tudi kakšni črnosuknež. To je bil prvi in glavni vzrok, da niso mogli pošteni rudarji zaupati takemu vodstvu, ki je prenehalo biti delavsko. In vsled brezvestnega vodstva začelo je konsumno društvo hirati, vsi so pa pomagali, da bi hitreje umrlo. Odganjali so naravnost najbolj poštene rudarje iz trgovine, dajali drugim na up od 400—700 kron, tako da je društvo prišlo skoraj na rob propada. Našli so se vendar na drugi strani še zavedni rudarji in so iztrgali društvo iz rok teh škodljivcev. Sedaj pa, ko se društvo zopet začne raz-

vijati, rastejo sovražniki istega iz tal lakor gobe po dežju. Na eni strani vodstvo rudnika s svojimi podrepaniki, na drugi strani pa nekateri podporniki (ki menda mislijo, da je tako izdajalsko delo tudi delo za narod). Intrigira se na vse načine, po rovu med rudarji, da je vse dražje v rudarskem konsumu, med ženskami, da je vse slabše i. t. d. Tudi neki hlapec rudniške prodajalne po imenu Sirka, je prav drzen pri tej agitaciji. Menda misli, da mu bode rudnik v koloniji postavil spomenik za zaslug. Temu možu pač svetujemo, naj bode malo bolj oprezen in naj pusti naše društvo čisto pri miru. Rudarji! Vi pa sami lahko pomislite, zakaj se tako bojijo Vašega kons. društva in zakaj je njih edina želja, to Vaše podjetje uničiti.

Spomnite se malo nazaj v čase, ko je imel rudnik kons. društvo v svojih rokah. Ali Vam niso semintja koše iz prodajalne vén metali? Kako je pa bilo, če je prišel rudar tedaj po hlebeček kruha, ko so imeli štajgarčki fassungo? Kaj se ti je pa zgodilo, če si se povrh še malo pritožil?

Rudarji, pomislite dobro nazaj in predstavite si kako bi bilo danes, ko bi ne imeli svojega lastnega kons. društva. Ali mislite, da bi imeli potem tudi take cene, ki jih imate danes?

Rudarji, na vsa ta umazana sredstva proti Vašemu društvu, naj bode odgovor ta, da še bolj vneto delujete in pridobivate novih članov.

Zagrebski
Franck

..... kot tovarniško znamko
priporočujemo *najboljši* pridatek
kot priznana za kavo!
z. zagreb 1. 10. 1917

„Jurjevo čistilo“
je danes specialiteta vsi h krem, ostane vedno
s eža, torej se ne posuši,
daje najlepši in najhitrejši blešč,
se dobiva povsod in ima ljubljanski grad kot var-
stveno znamko.

Vak kdor varuje svoje čevlje, rabi edino

„Jurjevo čistilo“

ki je v svoji dohreti nedosegljivo.

V vedni uporabi napravi usnje zelo mehko.

Edina izdelovalca:

Kregar & Seljak - Ljubljana.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Varujte se

ponaredb,

ki niso „FLORIAN“ in zdravju ne
koristijo!

Kdor vživa,
Zabi težav;
Danes vesel je,
Jutri bo zdrav!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Potniki v severno in južno Ameriko

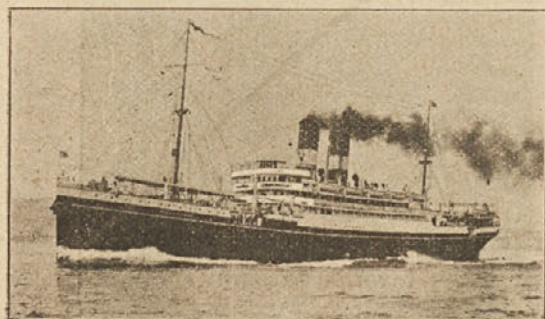
vozi, sedaj le po domači avstrijski progi

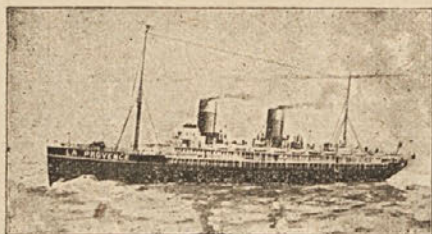
Avstro - Amerikana

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovešmi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopalnico i. t. d. **Odhod parnikov:** V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni. Vsakovrstna pojasnila daje daleč boljše brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz v Ljubljani,
Kolodvorska ulica števil. 26

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

potovalna pisarna
v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 18.

Francoska linija Havre-
New-York **samo 6 dni!**

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izbi po najnižjih cenah

obleke za gopode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za
gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

Kmečko - delavska gospodarska zadruga

Dobravlje :: p. Sv. Križ, Goriško :: Dobravlje

Priporoča svojo

bogato zalogo izbornih vin.

V Ljubljani ima zalogo v Vodmatu „pri Mraku“. Po
cenah je vprašati v prodajalni Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico, Vodmat, Bohoričeva ulica.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: «Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Anton Bajec

24-13

== umetni in trgovski vrtnar ==
v Ljubljani :: Pod trančo.

Cvetlični salci izdeluje šopke, vence s trakovi.

Vrtnarija na Karlovski cesti 2.
: Zunanja naročila točna.

Ceno češko posteljno perje!

5 kg. rovega oskubenega K 9.60
boljše K 12.—, belo, mehko oskub-
ljeno K 18.— do K 24.—, snežno-
belo, oskubljeno K 30.— do K 36.— Pošilja franko po
povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrneje
poštni stroški.

Benedikt Sachsel, Lobes 860 pri Plznju, Češko

Dragotin Puc

tapetniški in preprogarski mojster

Ljubljana :: Marije Terezije cesta 16.

Edina

KOLINSKA
KAVINA
PRIMES

ZNAMKA TOVARNE

je

najokusnejši

in edino

pristni domači izdelek